

Datum
2014-03-28

Dnr/Beteckning
TSG 2014-473

Handläggare
Lars Rapp
Väg- och järnvägsavdelningen
Fordon och teknik
Helena Wessén
Transportregisteravdelningen
Registerhållningsenheten

Transportstyrelsens uppföljning av myndigheters inköp av bilar och upphandling av bilresor enligt SFS 2009:1

Innehåll

1. BAKGRUND	4
2. METOD	4
2.1 Rapporteringsverktyg	4
2.2 Antal myndigheter	4
2.4 Rapporteringsperiod.....	5
3. SVARSFREKVENNS	5
3.1 Antal myndigheter som anmält kontaktperson.....	5
4. FORDON SOM INTE OMFATTAS AV FÖRORDNINGEN	5
5. UPPFÖLJNING AV MYNDIGHETERNAS INKÖP OCH LEASING.....	6
5.1 Personbilar	6
5.2 Lätta lastbilar	7
5.3 Andelen utryckningsfordon och bilar som är speciellt anpassade för personskydd inköpta under året	8
6. UPPFÖLJNING AV UPPHANDLINGAR.....	8
7. UPPFÖLJNING AV TEKNIK FÖR DRIFT OCH FÖRBRUKAT BRÄNSLE	9
7.1 Teknik för drift	9
7.2 Förbrukat bränsle	10
8. UPPFÖLJNING AV ALKOLÅS	10
9. SÄRSKILDA SKÄL.....	11
12. ÖVRIGT.....	11
BILAGOR.....	11

Sammanfattning

Enligt förordning SFS 2009:1 ska alla myndigheter under regeringen lämna redogörelser till Transportstyrelsen över sina inköp, sin leasing och sina upphandlingar under det föregående kalenderåret. Antal myndigheter med rapporteringsplikt under kalenderår 2013 uppgick till 229 stycken. Av dessa har 227 rapporterat helt eller delvis. Det innebär att svarsfrekvensen uppgår till 99 %, i linje med de två senaste rapporteringarna.

Antal myndigheter som har rapporterat och köpt personbilar uppgår till 66, varav 32 myndigheter (48 %) har gjort inköp (inkl. leasing) som uppfyller kraven i förordningen. Detta motsvaras av att 63 % av de inköpta personbilarna uppfyller kraven i förordningen. För utryckningsfordon gäller att minst 50 % ska vara miljöbilar vilket inte alls är uppfyllt (25 %).

Årets resultat är sämre än tidigare år när det gäller andelen godkända myndigheter avseende köp/leasing av personbilar (48 % år 2013, 74 % år 2012, 67 % år 2011). Resultatet är även sämre för andelen godkända personbilar (63 % år 2013, 71 % år 2012, 81 % år 2011).

En stor förändring i årets rapportering är att miljökraven för skattebefrielse skärptes från och med 1 januari 2013. Det betyder att de nya miljökraven ska tillämpas av myndigheterna vid köp av bilar som registrerades för första gången under 2013. Flera myndigheter uppger att de beställt miljöbilar innan de nya miljökraven blev gällande men bilarna sattes i trafik under 2013. Om dessa miljöbilar (N=204) räknas som godkända blir resultatet att andelen godkända myndigheter blir 73 % och andelen godkända bilar blir 79 %.

Andelen miljöbilar är lägre år 2013 (60 %) jämfört med år 2012 (71 %), baserat på de bilar som har miljöbilskrav vilket innebär att undantagna bilar inte är med i beräkningen. Om ”gamla” miljöbilar som registrerats under 2013 räknas som miljöbilar, enligt resonemang ovan, blir andelen miljöbilar 81 %. Notera att ”uppfyller kraven i förordningen” inte behöver betyda att kraven för miljöbil är uppfyllt. Med miljöbil avses att bilen uppfyller kraven enligt Vägtrafikskattelagen (2006:227) men det finns undantag och en möjlighet att ange särskilda skäl som gör att en icke miljöbil blir godkänd ändå enligt förordningen.

Andelen godkända myndigheter som köpt lätta lastbilar är sämre än förra året men andelen godkända lastbilar är i samma storleksordning.

Regeringen har en strävan att minst 75 % av myndigheternas fordonspark ska var utrustade med alkolås från och med 1 januari 2012. Årets rapportering visar att det målet inte alls är uppnått; endast 31 % av myndigheternas fordonspark uppges vara utrustade med alkolås. Endast 9 av myndigheterna (7 %) klarar målet. Resultatet är i alla fall bättre än förra året då 17 % av myndigheternas fordonspark var utrustade med alkolås och 3 av myndigheterna (4 %) klarade regeringens strävan.

1. Bakgrund

Syftet med förordning 2009:1 är att öka andelen miljöanpassade och trafiksäkra bilar, i förordningen uppdelat i personbilar och lätta lastbilar. Alla myndigheter under regeringen ska senast 1 mars lämna en redogörelse till Transportstyrelsen för sina inköp, sin leasing och upphandlingar under det föregående kalenderåret. Transportstyrelsens uppgift är att göra en uppföljning av myndigheternas redogörelser, inklusive för den egna verksamheten. Uppföljningen ska lämnas till regeringen senast 1 april.

2. Metod

2.1 Rapporteringsverktyg

Det verktyg som används för inrapportering av uppgifter enligt SFS 2009:1 är sedan år 2009 ett webbaserat uppföljningsverktyg som kallas för FRIDA. Uppgifterna i FRIDAs databas består av fordonsdata från Transportstyrelsens vägtrafikregister.

Respektive kontaktperson får ett unikt användarnamn och lösenord till rapporteringssystemet. Vid inloggning presenteras de fordon som myndigheten köpt/leasat under föregående kalenderår samt en sammanställning över myndighetens totala fordonsinnehav. Via gränssnittet rapporterar användaren uppgifter i enlighet med förordningen (§ 30) samt motiverar eventuella skäl till avsteg.

2.2 Antal myndigheter

Antal aktiva myndigheter i den statliga redovisningsorganisationen uppgick under kalenderår 2013 till 228 stycken, enligt Ekonomistyrningsverket. Dessutom omfattas de sex AP-fonderna av kraven i SFS 2009:1.

Undantag från rapporteringsplikt:

- Tre myndigheter löper under Riksdagen och dess verk¹ och har därmed inte rapporteringsplikt (med hänvisning till 2009:1, 1 §).
- En myndighet² omfattas inte av förordningen på grund av sekretessbelagd verksamhet.
- En annan myndighet³ omfattas inte av förordningen efter utredning

Totalt är det utifrån ovanstående 229 myndigheter med rapporteringsplikt för kalenderår 2013.

¹ Riksdagens ombudsmän JO, Riksdagsförvaltningen, Riksrevisionen.

² Säkerhetspolisen

³ Kungliga hov- och slotsstaten

2.4 Rapporteringsperiod

Rapportering utfördes under perioden 3-28 februari 2014.

Två myndigheter (Rikspolisstyrelsen och Försvarsmakten) begärde förlängd svarstid vilket beviljades, och de fick möjlighet att rapportera uppgifter till och med den 10 mars 2014.

3. Svarsfrekvens

3.1 Antal myndigheter som anmält kontaktperson

Antal myndigheter som meddelat kontaktperson till Transportstyrelsen är 227 stycken.

De två myndigheter som inte återkopplat på Transportstyrelsens uppmaning om att utse kontaktperson är Ungdomsstyrelsen samt Universitets- och högskolerådet.

3.2 Myndigheter som inte rapporterat fullständigt svar

Centrala etikprövningsnämnden, Fastighetsmäklarinspektionen, Försvarsexportmyndigheten, Högskolan Kristianstad, Högskolan på Gotland, Kungliga biblioteket och Statens musikverk har inte rapporterat fullständiga uppgifter (ingen av dessa myndigheter har gjort några fordonsinköp under år 2013).

Försvarsmakten har rapporterat delvis svar.

4. Fordon som inte omfattas av förordningen

Totalt har 2271 personbilar/lätta lastbilar registrerats på statliga myndigheter under år 2013. I de fall användaren rapporterat något av nedanstående har fordonet tagits bort från statistiken eftersom i) de inte ägs av myndigheten ii) inte är inköpta/leasade under 2013 iii) inte omfattas av förordningen:

- Beslagtagna fordon av Rikspolisstyrelsen och Tullverket
- Omhändertagna fordon av Trafikverket
- Äldre fordon flyttade mellan olika filialer inom samma organisation
- Fordon flyttade mellan myndigheter i samband med att myndighet upphört.
- Fordon som är tillverkade för särskilda militära ändamål som enligt förordningen 1 § ej omfattas av förordningen.

Totalt är det 953 fordon som inte omfattas av årets rapportering.

5. Uppföljning av myndigheternas inköp och leasing

5.1 Personbilar

Med utgångspunkt från förordningens krav har utfallet av myndigheternas inköp (inkl. leasing) delats in i följande kategorier:

Kategori	Kommentar	Utfall (N=1281)
Utryckningsfordon, ok	Klarar miljöbilskrav Enligt 6 § ska 50 % av utryckningsfordonen vara miljöbilar. (≤ 4 passagerare) Här ingår också bilar med fler än 4 passagerare som klarar partikelkrav (diesel).	92
Utryckningsfordon, ej ok	Klarar ej miljöbilskrav Enligt 6 § ska 50 % av utryckningsfordonen vara miljöbilar. (≤ 4 passagerare)	193
Personskydd	Partikelkrav (diesel)	15
Spaningsverksamhet	Undantas från alla krav	54
Personbil ok	Klarar kraven i 5 §	513
Miljöbil 2012 men registrerad 2013	Klarar kraven som gällde före 2013	204
Ej miljöbil, Särskilda skäl	Klarar ej kraven i 5 § men särskilda skäl har angetts enligt 5 §	56
Klarar ej kraven för miljöbil	Klarar ej miljöbilskraven i 5 §	62
Fler än 4 sittplatser utöver föraren, Klarar kraven	Klarar kraven i 7 §	82
Fler än 4 sittplatser utöver föraren, Klarar ej kraven	Klarar ej kraven i 7 §	10

I **Bilaga1_Pb** återfinns en uppföljning av myndigheternas inköp och leasing avseende personbilar. Det framgår att totalt 66 myndigheter har köpt eller leasat personbilar under 2013. Totalt har 1281 personbilar köpts eller leasats. I tabellhuvudet har olika färger använts för att belysa utfallet:

Grön: Uppfyller alla krav eller har angett särskilda skäl

Vit: Undantagen

Rött: Kraven är inte uppfyllda

Analysen visar att 48 % av de myndigheter som har köpt eller leasat personbilar har klarat kraven. Detta motsvaras av att 63 % av de inköpta personbilarna uppfyller kraven i förordningen. Det är en stor försämring mot tidigare år.

En stor förändring i årets rapportering är att miljökraven för skattebefrielse skärptes från och med 1 januari 2013. Det betyder att de nya miljökraven ska tillämpas av myndigheterna vid köp av bilar som registrerades för första gången under 2013. Flera myndigheter uppger att de beställt miljöbilar innan de nya miljökraven blev gällande men bilarna sattes i trafik under 2013. Om dessa miljöbilar (N=204) räknas som godkända blir resultatet att andelen godkända myndigheter blir 73 % och andelen godkända bilar blir 79 %.

Förordningen ställer krav på att minst 50 % av utryckningsfordonen är miljöbilar. Utryckningsfordon med flera än fyra passagerare är undantagna från detta krav. Totalt har 259 personbilar (fyra eller färre passagerare) köpts in som är utryckningsfordon. Av dessa fordon är 66 miljöbilar. Det innebär att endast 25 % av utryckningsfordonen uppfyller kraven. Utav de myndigheter som har utryckningsfordon⁴ uppfyller en myndighet, Tullverket, kravet på 50 %. Resultatet är nästan lika som förra året (23 %) och även i år uppges orsaken vara att det är svårt att få tag i bilar som uppfyller verksamhetens behov.

5.2 Lätta lastbilar

Med utgångspunkt från förordningens krav har utfallet av myndigheternas inköp (inkl. leasing) av lätta lastbilar delats in i följande kategorier:

Kategori	Kommentar	Utfall (N=196)
Utryckningsfordon, Klarar kraven	Det finns inget krav på CO2 men krav finns för partiklar (< 5 mg/km) enligt 11 § (diesel)	5
Spaningsverksamhet	Undantas enligt 10 §	3
Klarar kraven	Klarar kraven i 10 § och 11 §	161
Klarar ej kraven, Särskilda skäl	Klarar ej kraven men särskilda skäl har angetts enligt 12 §	10
Klarar ej kraven	Klarar ej kraven i 10 § och 11 §	17

I **Bilaga2_LL B** återfinns en uppföljning av myndigheternas inköp och leasing avseende lätta lastbilar. Det framgår att totalt 37 myndigheter har köpt eller leasat lätta lastbilar under 2013. Totalt har 196 lastbilar köpts eller leasats. I tabellhuvudet har olika färger använts för att belysa utfallet:

Grön: Uppfyller alla krav eller har angett särskilda skäl

⁴ Rikspolisstyrelsen, Kriminalvården, Tullverket

Vit: Undantagen

Rött: Kraven är inte uppfyllda

Analysen visar att antalet myndigheter som har rapporterat och köpt lätta lastbilar uppgår till 37, varav 24 myndigheter (65 %) har gjort inköp (inkl. leasing) som uppfyller kraven i förordningen. Detta motsvaras av att 91 % av de inköpta lätta lastbilarna uppfyller kraven i förordningen. Resultatet ligger i mellan tidigare år när det gäller godkända myndigheter (år 2013 65 %, år 2012 76 %, år 2011 61 %). Andelen godkända lastbilar är i linje med förra året (år 2013 91 %, år 2012 93 %, år 2011 83 %).

5.3 Andelen utryckningsfordon och bilar som är speciellt anpassade för personskydd inköpta under året

Myndigheterna har rapporterat antalet fordon som är utryckningsfordon eller speciellt anpassade för personskydd. Totalt har 361 fordon, av totalt 1477, rapporterats (20 %), se tabell. Utryckningsfordonen är mest representerade, 19 %, jämfört med personskyddsfordon, 1 %.

Myndighet	Utryckningsfordon		Personskydd	
	PB	LB	PB	LB
Rikspolisstyrelsen	266	5	9	
Myndigheten för samhällsskydd och beredskap		1		
Tullverket	18			
Försvarsmakten			1	
Försvaret materielverk			1	
Kriminalvården	1		1	
Länsstyrelsen i Dalarnas län			1	
Länsstyrelsen i Värmlands län			1	
Länsstyrelsen i Västra Götalands län			1	

6. Uppföljning av upphandlingar

Myndigheterna har rapporterat att 2 upphandlingar av hyrbil och 8 upphandlingar av taxiresor har gjorts under 2013, se tabell nedan. I tabellen redovisas inget när en myndighet har anslutit sig till ett ramavtal eller avropat från ett ramavtal.

Följande myndigheter har inte svarat på frågan om upphandlingar har gjorts eller inte: Centrala etikprövningsnämnden, Fastighetsmäklarinspektionen,

Försvarsexportmyndigheten, Högskolan på Gotland, Kungliga biblioteket, och Statens musikverk.

Transportstyrelsen har varit i kontakt med samtliga myndigheter som uppgett att de gjort egna upphandlingar. Transportstyrelsen har frågat varför egna upphandlingar har gjorts fastän det finns statliga ramavtal. Transportstyrelsen har även frågat vilka miljö- och trafiksäkerhetskrav som ställts. Myndigheternas svar är sammanställda i **Bilaga3_Upphandlingar**.

Myndighet	Upphandling av hyrbil	Upphandling av taxiresor
Affärsverket svenska kraftnät	0	1
Göteborgs universitet	0	1
Kemikalieinspektionen	0	? ⁵
Länsstyrelsen i Jönköpings län	1	0
Länsstyrelsen i Östergötlands län	1	0
Sjöfartsverket	0	4
Statens veterinärmedicinska anstalt	0	1
Universitetskanslersämbetet	0	1

7. Uppföljning av teknik för drift och förbrukat bränsle

7.1 Teknik för drift

Nedan redovisas vilken teknik för drift som inköpta och leasade bilar är utrustade med. Med ”Bensin/El” avses en bil som tankas med bensin och återvinner elenergi under körning.

Teknik	Personbil	Lastbil
El	2	3
Bensin/El	41	
Bensin/Etanol	155	0
Bensin/Gas	53	1
Bensin	115	1
Diesel	915	191

⁵ Utifrån kommentar från Kemikalieinspektionen gör Transportstyrelsen bedömningen att direktupphandlingar har gjorts.

7.2 Förbrukat bränsle

Nedan redovisas hur stor den sammanlagda volymen av förbrukat bränsle är för sådana miljöbilar som är utrustade med teknik för drift helt eller delvis med alternativt bränsle, fördelat på slag av bränslen och fordonsslag (30 §, punkten 5). I praktiken motsvaras det av bilar som går på bensin och etanol respektive bensin och gas.

Fordonsslag	Bensin (L) och Etanol (L)		Bensin (L) och Gas (Nm ³)	
	L = liter		Nm ³ = normal kubikmeter	
Personbilar	955 283	974 461	47 895	163 076
Lastbilar	471 761	1 520	484	40 446
Totalt	1 427 044	975 981	48 379	203 522

8. Uppföljning av alkolås

Förordningen anger att de bilar som en myndighet köper in eller ingår leasingavtal om ska i största möjliga utsträckning vara utrustade med alkolås. Rapporteringssystemet ger rapportörerna möjlighet att bil för bil ange förekomst av alkolås, både för rapporteringsåret (2013) och för hela fordonsparken. Transportstyrelsen har enbart uppgift om alkolås som har fabriksmonterats. I övrigt är det helt upp till myndigheterna att ange vilka bilar som har eftermonterats med alkolås.

Liksom tidigare året är resultat något osäkert eftersom alla myndigheter inte rapporterat klart, trots påminnelser från Transportstyrelsen. Följande myndigheter har inte rapporterat om deras fordon är utrustade med alkolås eller inte: Försvarmakten, Försvarexportmyndigheten och Kungliga biblioteket.

Liksom förra året påpekar Statens Fastighetsverk att alkolås inte fungerar för deras verksamhet i norra Sverige där det är mycket kallt. I övrigt har inga kommentarer inkommit till Transportstyrelsen.

I **Bilaga4_Akolås2013** redovisas förekomsten av alkolås för 2013 års inköp inklusive leasing. Det framgår att i medeltal 49 % av bilarna är utrustade med alkolås. Det är en förbättring jämfört med förra året då 30 % rapporterades.

Förordningen anger också att myndigheterna ska sträva mot att mer än 75 % av myndighetens totala fordonspark ska vara utrustad med alkolås från och med 1 januari 2012. I **Bilaga5_AkolåsTotalt** redovisas förekomsten av alkolås för myndigheternas hela fordonspark. Det framgår att endast 31 % av myndigheternas bilar är utrustade med alkolås. Endast 9 myndigheter (7 %) klarar regeringens strävan om att 75 % av bilarna ska ha alkolås från och med januari 2012.

Baserat på de uppgifter som inkommit, är resultatet något bättre än förra året då 17 % av myndigheternas fordonspark var utrustade med alkolås och 3 av myndigheterna (4 %) klarade regeringens strävan. Det är osäkert om det beror på en ökad vilja att förse fordonen med alkolås eller om det beror på många avyttrade fordon utan alkolås.

9. Särskilda skäl

Förordningen ger möjlighet att ange särskilda skäl om kraven är svåra att uppfylla. I **Bilaga6_SärskildaSkäl** redovisas de särskilda skäl som myndigheterna har angett. I bilagan framgår den bedömning som Transportstyrelsen har gjort, där ”grönt” betyder ett godtagbart skäl och ett ”rött” betyder ett särskilt skäl som inte accepterats av Transportstyrelsen. Det ska också noteras att Transportstyrelsens bedömningar blir subjektiva eftersom begreppet ”särskilda skäl” är svårt att bedöma.

På ett område har bedömningen blivit hårdare, nämligen när det gäller särskilda skäl för att partikelkravet inte är uppfyllt. Transportstyrelsen accepterar inga särskilda skäl avseende detta eftersom alla personbilar som sattes i trafik från och med 2011 måste uppfylla partikelkravet. För alla lätta lastbilar gäller partikelkravet från och med 2012.

12. Övrigt

Transportstyrelsen avser att skicka ut information till alla myndigheter som har rapporteringsplikt och informera om årets rapportering. Syftet med informationen är att påpeka bristerna och på så sätt bädda för ett bättre resultat nästa år. Transportstyrelsen överväger också att skicka ut särskild information till utvalda myndigheter där resultatet visar på stora brister.

Bilagor

Bilaga1_Pb
Bilaga2_Lb
Bilaga3_Upphandlingar
Bilaga4_Alkolås2013
Bilaga5_AlkolåsTotalt
Bilaga6_SärskildaSkäl